

H o v o r n a .

Bursovní soudy rozhodčí v návrhu uvozovacího zákona k zákonu o soudní příslušnosti a k civilnímu řádu soudnímu.

Návrh nových předpisů o rozhodčích soudech bursovních, který byl v původním návrhu ministerstva pro sjednocení zákonů a organizaci správy z roku 1931 obsažen v člancích XXXIX až LVII tohoto návrhu, nedoznal v posledním vládním návrhu č. 850, předloženém v dubnu letošního roku oběma sněmovnám národního shromáždění k ústavnímu projednání, ve znění článku XXXVIII uv. zákona podstatnějších změn. Důvodové zprávy původního návrhu (str. 401) i posledního vládního návrhu (str. 305) jsou dosti kusé a nebude snad proto neúčelno doprovoditi jednotlivá ustanovení článku XXXVIII posledního vládního návrhu krátkým výkladem. Písemnictví až na zmínku dr. Petschka v článku „Die Entwürfe v. Zivilprozeßgesetzen für die Tschechoslowakei“ — Prager Juristische Zeitschrift č. 9 z r. 1932 a dále dra Picka „Die Novelle zur Zivilprozeßordnung“ Prager Börsen-Courier č. 688 z 3. 9. 1936, nevěnovalo navrhované nové úpravě rozhodčích soudů bursovních větší pozornosti. Teprve v poslední době přinesla Hospodářská politika dva články k osnově se vztahující: dr. Pick: „Rozhodčí soudy bursovní podle osnovy nového civilního řádu v čís. 31, ze dne 7. 8. 1937 a Dr. Fundárek: Nová úprava burzového rozhodčího soudnictva“ v čís. 38, ze dne 25. 9. 1937.

U posledního vládního návrhu nutno především konstatovat, že návrh vychází vstříc odůvodněným přáním projevěným Stálým výborem československých burs plodinových, jejichž rozhodčí soudy jsou i po zavedení t. zv. řízeného hospodářství zájemci bursovními, hlavně však také Československou obilní společností vyhledávány a používány.

Vládní návrh se nepřiklonil k názoru československých burs plodinových, které se domáhaly určení správného místa, náležejícího jejich rozhodčím soudům v organizaci soudnictví a poukazovaly k tomu, že popřevratovým vývojem dostalo se jim povahy veřejných orgánů ku výkonu civilní soudní moci a navrhovaly proto, aby odpadlo vzhledem k jich stálosti označování za soudy rozhodčí a žádaly, aby byly nazývány prostě „soudy bursovními“, tím spíše, že pro tento názor byla v jistém směru opora i v judikatuře a právní vědě uherské. Názory spisovatelů-právníků o sporné otázce, zda bursovní soudy rozhodčí jsou orgány jurisdikce a jaké jsou povahy právní, shrnuje docent dr. Gerlich ve své knize „Rozhodčí řízení v občanských rozepřích právních“ str. 27—32. Stanovisko vládního návrhu se rozhodlo pro dosavadní označování zmíněných soudů jako bursovních soudů rozhodčích patrně vzhledem k doslovu § 95 ústavní listiny, která ustanovuje, že soudní moc přísluší soudům civilním, a to buď řádným a nebo mimořádným a rozhodčím, které proto také Weyr ve svém Ústavním právu (str. 318) nepovažuje za soudy státní.

K jednotlivým ustanovením čl. XXXVIII. bylo by uvést v podrobnostech toto:

§§ 1—3. Rakouský bursovní zákon z 1. dubna 1875 č. 67 ř. z. ponechal v § 6 bursám na vůli zříditi stanovami rozhodčí soud a v § 2, odst. 7 téhož

zákona předepsal, že stanovy musí obsahovati normy o vyrovnávání a rozhodování sporů z bursovních obchodů v technickém slova smyslu a přiznal jim v § 6 oprávnění, že ve stanovách může býti ustanoveno, že spory z obchodů takových, neujednaly-li strany písemně ničeho jiného, musí býti rozhodovány rozhodčím soudem bursovním. Ustanovení § 14 odst. 1 zákona o Bratislavské bursě č. 69 Sb. z. a n. nařizuje pak přímo zřízení tohoto soudu slovy: „Při bursě budiž zřízen rozhodčí soud.“ Osnova se přidržuje jednak zmíněného znění bursovního zákona zemí historických, neboť znění § 2 návrhu bylo přijato jednak z § 6 bursovního zákona, jednak z přesnějšiho § 14 zákona o Bratislavské bursě, při čemž byla sledována tendence, aby úprava řízení nebyla ponechávána na vůli zcela individuálnímu postupu stran, jak je tomu u volených rozhodčích soudů soukromých, neboť je přece v zájmu právní bezpečnosti stran, aby povšechné normy řízení příslušnými ministerstvy schválené, byly předem stanoveny a stranám známy. Z druhé věty § 2 návrhu vyplývá myslím nesporně, že pro bursovní soudy rozhodčí neplatí, pokud není zvláštního výjimečného předpisu, náhradní předpisy civil. řádu o rozhodčích soudech volených, což v dosavadním čl. XVII, uv. zák. k c. ř. s. bylo ovšem výslovně stanoveno. Návrh vládní považuje toto konstatování patrně za zbytečné. Ustanovení § 3 odst. 2 návrhu přejímá osnova ze stejného předpisu § 14 odst. 2 zákona o Bratislavské bursě, čímž se dociluje unifikace na celém státním území. Jde o předpis, podle něhož stanovy burs, ovšem schválené příslušnými ministerstvy mohou stanoviti, zda a za jakých podmínek je bursovní soud rozhodčí příslušným i pro jiné spory, než pro spory z bursovních technických obchodů. Předpis tento, který koresponduje s ustanovením čl. XIV. uv. zák. k c. ř. s. se na Bratislavské bursě dobře osvědčil, nebylo proti němu stížností a jeho účelnost a praktičnost je nepochybná. Bude pak ovšem jen věcí úvahy justiční správy, aby posoudila podle konkrétních poměrů jednotlivých burs, mají-li jejich soudy potřebnou možnost a schopnost rozhodovací. Při tom bude ovšem nutno vytknouti přesné hranice tohoto rozšiřování příslušnosti snad po smyslu ustanovení nynějšího § 48 a) stanov Bratislavské bursy, při čemž sporné strany musí ovšem vždy vyhovovati podmínkám dosud platného čl. XIV uv. zák. k c. ř. s.

§ 4: Dosavadní právní postavení sekretáře rozhodčího soudu podle čl. XV uv. zák. k c. ř. s. resp. § 14 odst. 2 posl. věta zákona o Bratislavské bursě nedoznává změny, takže sekretáři přísluší i nadále pouze votum konsultativní. Jiné eventuality, aby sekretář byl předsedou nebo votan-tem, byly již při poradách o uv. zák. k c. ř. s. rakouskému, známým na slovo vzatým odborníkem dr. Horowitzem přesvědčivě vyvráceny a odmítnuty.

§ 5: Předpisy o přísaze soudců se rozšiřují i na sekretáře. Doporučovalo by se, aby podrobnosti, kdy a jak se koná přísaha soudců a zda musí býti začátkem každého funkčního období, jak sekretářem tak i soudci opět zvolenými opětována, byly blíže určeny vládním nařízením.

§§ 6—8: Ustanovení §§ 6 a 7 návrhu přejímají dosavadní předpisy článků XVIII a XIX uv. zák. k c. ř. s. Rozšiřují důvody vyloučení a zamítnutí také na sekretáře, což ostatně ustanovoval již ovšem preater legem tak § 68 dosavadních stanov Bratislavské bursy. (Stejně Fundárek v Hospodářské politice str. 723/1937.) Předsedovi i samosoudci přísluší také podle § 8 návrhu v stejném rozsahu výkon péče o udržování pořádku při zasedání senátu jako předsedovi u soudů řádných, (§§ 193 a 194 návrhu nového c. ř. s.) Tresty po smyslu § 195 návrhu c. ř. s. nemůže

předseda či samosoudce ovšem ukládati proto, že otázka způsobu vymáhání těchto pořádkových trestů bursou nemohla být v návrhu samém řešena.

§ 9: Tu se recipují obdobná ustanovení článku XX uv. zákona k c. ř. s., při čemž se vypouští zastupování mimobursovními soudci, neboť čl. XVI uv. zák. k c. ř. s. se rovněž nepřejímá, čímž instituce mimobursovních soudců padá, ačkoliv se dobře osvědčila.

§ 10: Přísaha svědků, znalců a stran, o niž se bursy po léta po vzoru republiky rakouské čl. II zákona z 4. 6. 1925, č. 183 spolkového zákoníka, marně ucházely, byla již uzákoněna, neboť bursovním rozhodčím soudům dostalo se tohoto oprávnění čl. III zák. č. 161/1936. K zajímavé otázce, zda měla by být rozhodčímu soudu bursovnímu propůjčena donucovací moc, kterou by mohl přimět svědka, znalce k dostavení se před rozhodčí soud nebo přimět stranu k předložení listin, vrací se Pick v Hospodářské politice str. 605/1937 a Fundárek tamtéž str. 727/1937. Úmyslem ustanovení odst. 2 § 10 bylo patrně odstranění pochybností, zda lze provést ústní sporné jednání také mimo sídlo bursy, což bylo zvláště ve sporech dřevařských na Slovensku často aktuální.

§ 11: Soudní smíry jsou zvláštním právním institutem, proto bylo nutno dosavadní předpis formální jich úpravy převzít z čl. XXI uv. zák. k c. ř. s. Otázka úpravy vykonatelnosti listin bursovních rozhodčích soudů se vyhrazuje v § 16 návrhu později zákonné úpravě práva exekučního.

§ 12: Řešení otázky jaké opravné prostředky mají být připuštěny proti výrokům bursovních soudů rozhodčích je pro praxi nejdůležitější. Dosavadní předpisy upravovaly otázku opravných prostředků, a to uv. zák. k c. ř. s. v čl. XXIII zmatečn. stížností a v čl. XXV žalobou o bezúčinnost. Podle předpisů § 14 zákona o Bratislavské bursě byla připuštěna žaloba o neplatnost za podmínek § 784 uh. zák., čl. I. z r. 1911. Zpráva Stálého výboru československých burs plodinových, ref. Dr. Vršťala rozváděla pak obtíže systému opravných prostředků v tom směru, že je možným dvojitým způsobem opravného řízení proti nálezům bursovních rozhodčích soudů, a to:

1. a u t o n o m n í po způsobu burs říšskoněmeckých, záležející vřízení odvolacího soudu bursovního;
2. d o z o r č í, jež provádí soud řádný.

O prvním druhu opravného řízení neobsahuje vládní návrh žádného pozitivního předpisu, neboť vypouští pouze samozřejmý předpis rakouského bursovního zákona posledního odstavce § 6, který ustanovuje, že odvolání se z nálezů rozhodčího soudu bursovního statutem bursy zřízeného není přípustné. Navrácení do předešlého stavu pro zmeškání roku či lhůty vládní návrh rovněž neupravuje. Ponechává tedy tento prostředek úpravě stanov. Řádné opravné řízení vlastní upravuje pak vládní návrh v § 12 a spojuje oba dosavadní opravné prostředky v jeden, a to zmatečn. stížnost, kterou připouští z 8 důvodů v návrhu přesně uvedených, vznikajících z porušení nejdůležitějších předpisů formálních a materiálních. Tyto důvody zmatečnosti korespondují s důvody neúčinnosti rozhodčího výroku při rozhodčím řízení podle 5. oddílu § 609 nového návrhu c. ř. s. o rozhodčím řízení. Důvod č. 8 § 12 návrhu je však přísnější, neboť uvádí jako důvod zmatečnosti také odpor výroku sám v sobě, kdežto ustanovení § 609 osnova c. ř. s. mluví pod č. 4 o nesrozumitelnosti

rozhodčího výroku a v č. 8 o neodůvodnění výroku. Novinkou je také ustanovení odst. 13 § 12, že usnesení řádného rozhodujícího soudu o zmatečnosti stížnosti se doručuje také bursovnímu soudu rozhodčímu, čemuž až dosud nebylo. K otázce navrhované úpravy opravných prostředků, již věnoval pozornost dr. Pick v *Hospodářské politice* str. 695/1937, vrací se zajímavými vývody Fundárek rovněž v *Hospodářské politice* č. 721/1937. Československé bursy plodinové navrhovaly, aby do rozhodujícího usnesení řádného soudu v zájmu jednotnosti judikatury měly jak strany, tak i bursy možnost revizní stížnosti k nejvyššímu soudu. Proti přípustnosti tohoto revisního rekursu se však vyslovil co nejrozhodněji zástupce nejvyššího soudu (Důvodová zpráva posledního vládního návrhu str. 305).

§ 13: Pravomocným rozhodnutím bursovního soudu o nepřislušnosti je vázán řádný soud. Stejně zněl dosud čl. XXIV uv. zák. k c. ř. s. Pro případné spory o příslušnost přicházelo by v úvahu ustanovení § 47 návrhu zákona o výkonu soudní moci, čímž se stává čl. V zákona ze dne 8. 7. 1930, č. 130 Sb. z. a n. obsolentní.

§ 14: Tu se recipuje dosavadní stav podle práva platného v zemích historických (čl. XXIII poslední odstavce). Nepřesné znění původního návrhu mluvícího o „nároku“ bylo nyní nahrazeno případnějším slovem „peníz“.

§ 15: Podle dnešního právního stavu bylo sporným zda je v bursovním rozhodčím řízení přípustná obnova řízení skončeného. Bursy v zemích historických uznávaly teoreticky obnovu za přípustnou, v praxi případ jeho povolení se neudál. Podle předpisů na Slovensku platných byla snad obnova přípustna, vzhledem k ustanovení § 14 odst. 6 zákona o Bratislavské burse. Poslední vládní návrh řeší spornou otázku tak, že instituce obnovy má být i pro bursovní rozhodčí soudy přípustnou ve shodě s příslušnými předpisy civilního řádu soudního.

§ 16: Vládnímu nařízení se ponechává stanovení, která rozhodnutí bursovního soudu rozhodčího budou uznána vykonatelnými. Při tomto předpisu byl patrně sledován úmysl, aby při sjednávání mezinárodních smluv o právní pomoci, byla závčas zařízena úprava písemných vyhotovení nálezů bursovních ve smyslu zmíněných úmluv. Tím by se zabránilo obtížím, které se nyní vyskytovaly dosti často při exekučním provádění bursovních nálezů rozhodčích v cizině.

§§ 17—18: Předpisy tu obsažené vyhražují ministerstvu spravedlnosti dozor nad činností stálých bursovních rozhodčích soudů. Dozorem tímto může ministerstvo spravedlnosti přirozeně pověřiti své podřízené úřady (vrchní soud či krajský soud). Bursám se konečně ukládá, aby do 3 měsíců po vyhlášení zákona předložily ku schválení nutně změněné stanovy.

§ 19: Ustanovení tohoto § obsahují obvyklou derogační klausuli, při čemž nutno, jak již nahoře bylo zmíněno, upozorniti, že instituce t. zv. rozhodčích soudců k burse nenáležejících (čl. XVI uv. zák. k c. ř. s.) v zákoně o Bratislavské burse ostatně neznámá, nebyla přejata ani do posledního vládního návrhu. Zvláštní případ neplatnosti smlouvy kompromisní podle čl. XIV uv. zák. k c. ř. s. předposledního odstavce, zamítnutí žaloby jako k rozhodčímu řízení se nehodící, když obchod se zbožím je v patřném rozporu k polnímu hospodářství sporné strany, nebyl patrně pro nepraktičnost rovněž převzat. Doslov čl. XXI uv. zák. k c. ř. s. o smírech před rozhodčím soudem je nyní řešen ustanoveními §§ 11 a 16 vládního návrhu.